

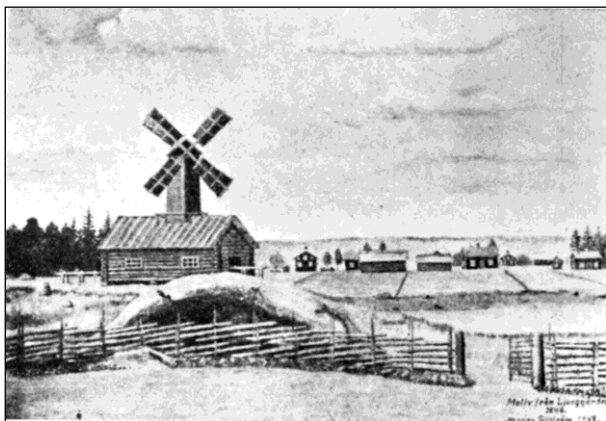
HENNING GILLSTRÖM: NATURVÄN OCH HEMBYGDSFORSKARE.

Av G. BORGSTRÖM.

Att för denna publikations läsare söka presentera Henning Gillström torde väl, åtminstone för de flesta, vara alldeles onödigt. Den 80-årige konservatorn, konstnären, hembygdsforskaren och naturvännen har stått i centrum för vad som rört sig inom hembygdsforskning och naturskydd i östra Värmland. Många äro de naturskyddsintresserade som i Gillströms lilla stuga, Österås i Ljunggården, vakat in en morgon fylld med tjäderspel i närbelägna kolbottnar och mossar. Trots sina år har han sin ungdomliga vitalitet i behåll, han är rik på minnen från det förgångna, men lever påtagligt kvar i nuet. Han gläds ofantligt åt den planerade upp-dämningen av Uppsjön, den kommer att medföra ett förnyat fågelliv i dessa sumptrakter.

Gillströms dagböcker "Strövtåg i Skogen" och "Minnen från skog och sjö" innehåller mycket av intresse. Redan på 1880-talet började den unge Gillström att föra dagboksanteckningar över timade händelser i naturen.

Vädersågen i Ljunggården.
Efter oljemålning av H. Gillström.

Hembygdsforskningen har han omhuldat varmt. Det gamla Ljunggården har han genom nedtecknade dagboksanteckningar, ofta illustrerade, bevarat för eftervärlden. I Vike skola är också bl. a. en oljemålning placerad, föreställande den gamla vädersågen i Ljunggården. Redan 1888 förstördes denna genom en orkan, som ryckte bort de stora vingarna, och om denna händelse skriver Gillström: "På hösten 1888, strax före

Fastingen, blåste vid 5-tiden på morgonen upp en väldig orkan med nordlig vind och vid 5,30-tiden blev ett förfärligt brak. Sågen rycktes loss och en vinge flög över landsvägen sydost, hundra meter från sågen och den andra rätt i söder ungefär lika långt. Båda vingarna måste senare grävas ur den lösa åkerjorden." — — —

Sedermera uppbyggdes sågen; dock ej på samma plats. Patron Axel von Hackvitz placerade den öster om Hult. I sågen inmonterades dessutom en spånhyvel. Numera är den dock riven, och den bild av sågen, som Gillström i unga år nedtecknade, får påminna om en tid då liv och rush kännetecknade livet i Ljunggården.

Det torde nog vara lättare att räkna upp de fågelarter, som inte konserverats av Gillströms konstnärliga händer än alla dem, som efter vederbörlig preparering lämnat Gillströms stuga. Om det var hans intresse för fåglar som gjorde att han utbildade sig som konserverator eller om det var detta hans yrke som gjorde att intresset för fågelliv och viltvård växte sig starkt, undandar sig nedtecknarens kännedom. Säkert är att detta hans stora intresse bidragit till att de djur som konserverats av Gillström skänkts en naturlighet och en god anatomisk överensstämmelse med det levande djuret.

Han har levt sitt långa liv i intim kontakt med naturen. Stugan Österås ligger också vackert i en skogsslutning med mossar och tjärnar i nära anslutning. Kolbottnar med fina spelplatser för tjäder finns det gott om och det är inte underligt att Gillström i denna vackra natur känslomässigt fångats av skiftningarna i naturvärlden. I hans dagbok finnes bl. a. dessa rader om storspoven, som låter en ana något av det känslöengagemang som bemäktigar sig honom:

"Storspovens locktoner på våren låter som en längtan, man vet icke vad, men alldeles säkert är att nu är våren här på fullaste allvar. Det brusar av liv både natt och dag. Utav alla vadare har jag alltid tyckt bäst om storspoven. Klok är han, på marken går han med graciösa steg och ser ståtlig ut. Flykten är vacker och de vemodiga läten han låter höra ger en viss stämning åt mossar och ängar. Glädjande nog har han under senare år betydligt ökat i antal och visar sig på gårderna hela försommaren."

Om ett orrspel en vårnatt 1939 i sällskap med bl. a. skansenchefen Carl Fries skriver han bl. a.: "— Det började sakta att dagas, en morkulla kom dragandes åt Hyllerud till, men ingen orre hördes ännu. Jag började nästan att tvivla på orrspelet. Då sade Fries på sitt lugna älskvärda sätt: 'De kommer säkert'. Klockan var en minut över två, då på en gång orrarna kommo från alla håll och det blev ett blåsande och spelande, som var makalöst. De stridslystna tupporna slogos så fjädern yrde omkring dem, och nu var det liv på den ödsliga mossen, som fylldes av orrar, spovar, ljunpipare, tranor och småfåglar. Evert Nyqvist räknade orrtupporna till trettiofyra, ett i sanning vackert antal."

— — —

När man läser Gillströms dagböcker, som absolut bör räddas åt eftervärlden, märker man tydligt med vilken känsla, nära nog gripenhet, Gillström skildrar naturen, djur- och fågelvärlden. Man märker något av vördnad för den minsta fågel, som alltid i dagböckerna skrives med stor bokstav i början på varje namn. En vördnad som man skulle önska att många av våra jäktade och blaserade nutidsmänniskor skulle vara i besittning av vid mötet med naturen.

G. Borgström.

Sedan ovanst, skrivits har konservator Henning Gillström avlidit.

Han var född den 21/3 1877, dog den 20/4 1956 samt jordfästes den 29/4 1956 på Visnums kyrkogård, under stor tillslutning av släktingar, grannar och naturskyddskamrater.